

30-ąsias metines pasitinkant

Jau liko tik mėnuo iki Černobylio AE katastrofos 30-mėčio. Pasitiksime liūdną jubiliejų su gerokai praretėjusiomis mūsų gretomis. Jeigu anksčiau mirtis aplenkėdavo mūsų asociacijos komitetų vadovus, tai dabar jau galime skaičiuoti: Gediminas Tareila, Juozas Dolombauskas, Algirdas Ašmontas, Simonas Beresnevičius... Štai Klaipėdoje ir Klaipėdos krašte sustojo judėjimo veikla – nėra kam dirbti. Nors visi nori, kad atgimtų Žemaitijos kraštas, bet neatsiranda žmogus...

Praejusiaisiais metais pateikiau klausimus socialinės apsaugos ir darbo bei sveikatos apsaugos ministrėms, šiame laikraščio numeryje galėsite perskaityti interviu su Vyriausybės ministru pirmininku Algirdu Butkevičiumi. Tik štai nejučia susimąstai: o kokia nauda iš to? Tiesa, sužinojome, kad mes esame tokie patys žmonės kaip ir visi, kad Lietuvoje socialinis teisingumas neegzistuoja, kad gydytis turime kaip ir visi kiti piliečiai ir kad kitokio požiūrio į mus net būti negali.

Mes esame valstybės socialiai apdrausti, todėl mums priklauso nemokamas gydymas.

Koks gi tas gydymas? Jeigu nueini pasitikrinti sveikatą ir tave pirmiausiai siunčia į vaistinę nusipirkti tyrimams indelius, o po to dar reikia susimokėti už kai kuriuos kraujo tyrimus, kurie nepriklauso nemokamų paslaugų kategorijai, prapuola noras tirtis toliau, nes baisu ir pagaltoti, kokių pinigų reikia norint giliau pasiknaisioti po savo sveikatą. Patekimo pas specialistą eilė galima sutrumpinti nuo kelių mėnesių iki vienos dienos, tik tam reikalingas visiems žinomas visraktis – pinigai. Kaip premjeras sako interviu, esame eiliniai Lietuvos piliečiai ir nieko išskirtinio negalime tikėtis. Vadinasi, jeigu man reikia rankos protezo, o visiems kitiems piliečiams – kojos, pagal deklaruojamą lygybę man turėtų vietoj rankos uždėti kojos protezą?

Apie nemokamus vaistus iš viso nėra net kalbos. Dar 1990 metais, sudarę sutartį su Prienų vaistine, Prienų ir Birštono černobyliciai su „Černobylio“ komiteto pažymėjimais pasiimdavo vaistus nemokamai. Gale mėnesio komitetas pravedavo pinigus vaistinei už paimtus vaistus.

Tada turėjome pinigų, gautų iš loterijos, rajono įmonių paaukotų, todėl galėjome sau tą leisti. Vėliau pagal Vyriausybės nutarimą ėmėme gauti vaistus nemokamai. Tai truko iki 2000 metų...

Gal dabar vėl reikėtų atgaivinti tą patirtį, bent jau kartą per mėnesį parvežant pigesnių vaistų iš Lenkijos?

Socialinių garantijų taip pat jokių neturime, išskyrus vienkartinę kompensaciją numirus arba praradus sveikatą, kurių indeksuoti niekas nesiūšia – nėra lėšų. Ruošiamės trečiajam pasauliniam karui? Taip pat turime ir 60-ies eurų valstybinės pensijos priedą, skiriamą praradus sveikatą arba sulaukus pensinio amžiaus.

Dabar mūsų, černobylicių, Lietuvoje liko šiek tiek daugiau nei pusė. Po 5 metų, jeigu sulauksime, mūsų liks gal koks ketvirtadalis. Gal tada kas nors keisis?

O dabar atmetę visas iluzijas švęskime šventas Velykas ir vilkimes, kad galiausiai ir mūsų valstybė prisikels iš savos dvasinės ir moralinės duobės. Linksmų šventų Velykų!

Kęstutis Kazlauskas

In memoriam

Simonas Beresnevičius (1946–2016). Nuotrauka iš šeimos archyvo

Simonas Beresnevičius gimė 1946 m. birželio 29 d. Radviliškio rajone, Gražionių kaime, Broniaus ir Anicetos Beresnevičių šeimoje. Kartu šeimoje augo ir dviem metais vyresnis brolis Bronius. Radviliškyje baigė aštuonias klases, išsilaikė teises ir dirbo vairuotoju TSO (tarpkolūkinėje statybos organizacijoje). 1968 m. spalio 20 d. Simonas susituokė su Elyte, santuokoje gimė sūnus Vaidas ir dukra Sonata.

Dirbdamas ir rūpindamasis šeima, Simonas baigė neakivaizdinę Tyrulių vidurinę mokyklą, įgydamas vidurinį išsilavinimą. Toje pačioje mokykloje dirbdamas ūkvedžiu įstojo mokytis į Vilniaus statybos technikumą.

1976 metais išsikėlė į Polekėlės tarybinį ūkį, kuriame dirbo vairuotoju. 1980 su šeima persikėlė į Aukštelkus ir

toliau dirbo vairuotoju Černiachovskio kolūkyje.

1986 rudenį buvo išvežtas į Černobylio atominę elektrinę likviduoti avarijos padarinius. Grįžęs tęsė darbą tame pačiame kolūkyje. Nuo 1991 m. užsiėmė individualia veikla. Sveikatai pablogėjus nebedirbo. Buvo išitraukęs į visuomeninę veiklą, išrinktas Radviliškio rajono draugijos „Černobylio atmintis“ pirmininku.

Pastaruoju metu dėl suprastėjusios sveikatos buvo sustabdęs viešą veiklą draugijoje, tačiau niekada neatsisakėdavo padėti žmonėms.

Mirė Simonas po ilgos ir sunkios ligos 2016 kovo 8-ąją, sulaukęs 69 metų amžiaus.

Simonas Beresnevičius išliko artimųjų ir bendražygių atmintyje kaip nuoširdus ir visada pasiruošęs padėti tėvas ir draugas. Tebus jam lengva Lietuvos žemelė.

*Mirtis – tai slenkstis, bet ne pabaiga,
Brangiausi žmonės eina ir palieka...
Tačiau nuo jų nusidriekia šviesa,
Ir atminty gyvi išlieka.*

Nuoširdžiai užjaučiame,
netikėtai mirus SIMONUI BERESNEVIČIUI,
velionio šeimą ir artimuosius
Lietuvos judėjimo „Černobyliis“ taryba

Netektis išsivedė brangiausią žmogų ir paliko begalinį skausmą. Mirus Simonui Beresnevičiui, Raseinių rajono černobyliciai nuoširdžiai užjaučia žmoną Elytę ir kitus šeimos narius.

Aleliuja!

Širdies Aleliuja – pavasario juokas
Suskamba ir gaudžia sidabro garsu.
Nuskaidro dvasia su džiaugsmu susituokus –
Ir visa nudažė margučių varsa.
(...)

Pavasario juokas – širdies Aleliuja!
Bus saulėtas darbas – bus laimė skalsi,
Išmesk iš krūtinės, kas galią tau uja,
Būk džiaugsmo akordas kūrybos balse!

Petras Vaičiūnas

RADIATI susirinkimas

Antano Turčino ataskaita.

Kaip ir kiekvienais metais, taip ir šių metų vasario 10 dieną įvyko Vilniaus krašto černobylicų sąjungos „Radiati“ susirinkimas. Šis susirinkimas buvo ne eilinis, o rinkiminis, nes baigėsi sąjungos pirmininko dvejų metų kadencija – taigi buvo renkamas pirmininkas.

Susirinkimo metu pirmininkas Antanas Turčinas ataskaitė sąjungos nariams apie nuveiktus darbus, taip pat supažindino susirinkusiuosius su praėjusių metų lapkričio mėnesį Kijeve įvykusio VI

(neeilinio) tarptautinės organizacijos „Chernobyl Union International“ kongreso rezultatais. Žinia, šios organizacijos narė yra ir asociacija „Lietuvos judėjimas „Černobylis“. Šiame kongrese Lietuvos černobyliciams atstovavo judėjimo pirmininkas Pranas Paškevičius, kuris buvo išrinktas minėtos tarptautinės organizacijos viceprezidentu.

Taip pat susirinkusieji buvo supažindinti su planais, kaip ketinama pažymėti 30-ąsias Černobylio AE avarijos metines, o sąjungos nariai bu-

vo paraginti aktyviai dalyvauti numatomoose renginiuose. Pirmininkas informavo apie pasikeitusią laikraščio „Černobylietis“ platinimo tvarką, taip pat – apie įvykusį Lietuvos judėjimo „Černobylis“ tarybos posėdį.

Vėliau buvo renkamas sąjungos pirmininkas, juo vienas balsiai vėl išrinktas A. Turčinas. Baigiant susirinkimą buvo nutarta kitą kartą susitikti balandžio 26 dieną minint Černobylio AE avarijos trisdešimtąsias metines.

„Č.“ inf.

Informacija

Informuojame dėl pasikeitusio teisės akto (dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. vasario 18 d. nutarimo Nr. 198 „Dėl vienkartinų kompensacijų ir lengvatų asmenims, patyrusiems žalą likviduojant Černobylio atominės elektrinės avarijos padarinius“).

1. Pasikeitus Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. vasario 18 d. nutarimui Nr. 198 „Dėl vienkartinų kompensacijų ir lengvatų asmenims, patyrusiems žalą likviduojant Černobylio atominės elektrinės avarijos padarinius“ neliko nuostatos, kad savivaldybė iš savo biudžeto lėšų gali apmokėti sanatorinio gydymo išlaidas asmenims, kurie dalyvavo likviduojant Černobylio atominės elektrinės padarinius.

Minėtame nutarime atsirado nauja nuostata, kad savivaldybės iš savo biudžetų lėšų kartą per metus gali apmokėti tik 18 dienų maitinimo ir pragyvenimo išlaidas asmenims, dalyvavusiems likviduojant Černobylio atominės elektrinės avarijos padarinius, o ambulatorinę me-

dicininę reabilitaciją dėl jonizuojančiosios spinduliuotės poveikio skiria ir apmoka ligonių kasos.

2. Nuo 2006 metų Kauno miesto savivaldybė finansuodavo 18 dienų sanatorinio (antirecidivinio) gydymo išlaidas asmenims, patyrusiems žalą likviduojant Černobylio atominės elektrinės avarijos padarinius.

Kauno miesto savivaldybės taryba 2006 m. gegužės 18 d. sprendimu Nr. T-199 patvirtino sanatorinio (antirecidivinio) gydymo išlaidų apmokėjimo asmenims, dalyvavusiems likviduojant Černobylio atominės elektrinės avarijos padarinius, tvarkos aprašą, kuriame numatyta, kad iš Savivaldybės biudžeto lėšų kartą per metus šiems asmenims apmokamos 18 dienų sanatorinio (antirecidivinio) gydymo išlaidos. Šis tarybos sprendimas buvo patvirtintas, inicijuojant patiems asmenims, dalyvavusiems likviduojant Černobylio atominės elektrinės avarijos pasekmes ir kurių iniciatyva 2003 m. rugpjūčio 1 d. Kauno miesto savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymu Nr. A-1078 buvo sudaryta tarpžinybinė komisija, skirta spręsti problemas asmenų, dalyvavusių likviduojant Černoby-

lio atominės elektrinės avarijos padarinius.

3. Šiai dienai Socialinių paslaugų skyrius neturi informacijos, kokiam skaičiui asmenų, patyrusių jonizuojančiosios spinduliuotės poveikį, būtų skirta kartą per metus ambulatorinė medicininė reabilitacija ir kiek yra asmenų, kurie pageidautų susimokėti patys už ambulatorinę medicininę reabilitaciją (ambulatorinės reabilitacijos kaina paveiktiems jonizuojančiosios spinduliuotės, paūmėjus kitiems susirgimams W 88 yra 13,82 eurai per dieną).

18 dienų maitinimo ir pragyvenimo išlaidas ambulatorinės medicininės reabilitacijos metu savivaldybė galės finansuoti asmenims, paveiktiems jonizuojančiosios spinduliuotės.

Atkreipiame dėmesį, kad ambulatorinė medicininė reabilitacija asmenims, patyrusiems jonizuojančiosios spinduliuotės poveikį, yra teikiama ne tik sanatorijose, bet ir gydymo įstaigose. Medicinos įstaigų, teikiančių ambulatorinę medicininę reabilitaciją asmenims, patyrusiems jonizuojančiosios spinduliuotės poveikį, sąrašas yra Kauno teritorinių ligonių kasų tinklalapyje (<http://www.ktlk.lt/gyventojams/reabilitacija/>).

Vilniaus krašto černobylicų sąjunga „Radiati“ liūdi dėl ilgamečio ir aktyvaus LJC nario, Radviliškio rajono draugijos „Černobylio atmintis“ tarybos pirmininko Simono BERESNEVIČIAUS mirties ir reiškia gilią užuojautą jo artimiesiems.

Vilniaus krašto černobylicų sąjungos „Radiati“ taryba

*Dabar jokia užuojauta neguodžia,
Nebent kad liks sumanymai, darbai ir žodžiai.*

Žmoną Elytę ir kitus šeimos narius, mirus
SIMONUI BERESNEVIČIUI,
užjaučia Pakruojo rajono černobyliciai

*Gyvenimas negailestingas –
Nežiūri amžiaus nei jausmų.
Į amžinybę pasikviečia brangiausių
Mums ir artimiausių iš visų.*

Nuoširdžiausią užuojautą reiškia Simono šeimai
Druskininkų miesto ir Varėnos rajono
černobyliciai.

Druskininkų komiteto pirmininkas A. Četrauskas

Netikėtai mirus SIMONUI BERESNEVIČIUI,
nuoširdžiai užjaučiame velionio šeimą
ir artimuosius.

Lietuvos judėjimo „Černobylis“ Prienų komiteto nariai

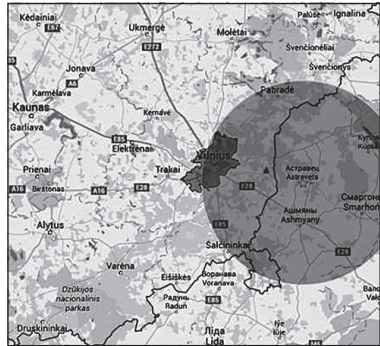
Mirus Radviliškio rajono černobylicų pirmininkui
Simonui BERESNEVIČIUI,
nuoširdžią užuojautą reiškiamo žmonai Elytei
ir jos šeimos nariams. Stiprybės Jums.
Mažeikių rajono černobyliciai

Elytei ir jos šeimos nariams reiškiamo gilią
užuojautą, mirus brangiausiajam žmogui
SIMONUI BERESNEVIČIUI.
Kelmės rajono černobyliciai

Galintiems ir norintiems paremti laikraščio „Černobylietis“ leidybą 2 procentais iš 2015 metais sumokėto gyventojų pajamų mokesčio, pateikiame rekvizitus: Lietuvos judėjimo „Černobylis“ Prienų komitetas, organizacijos kodas – 170775450, adresas: Gegužės g. 5, Prienai, LT-59127. Būsime dėkingi už paramą.

Būtina ne tik blokuoti Baltarusijos AE statybas

Būtina ne tik blokuoti Baltarusijos AE statybas, bet pagaliau palaidoti ir Visagino AE projektą.

Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos (LVŽS) pirmininkas Ramūnas Karbauskis pasirašė pagrindinių politinių partijų kreipimąsi į Vyriausybę, kuriuo reikalaujama „padaryti viską, kad Baltarusijos Astravo atominės elektrinės (AE) statyba nedelsiant būtų sustabdyta“. Kreipimesi raginama pasiųsti išankstinį politinį signalą kaip atgrasymo priemonę, jog Lietuva sieks

visomis priemonėmis neįsileisti į rinką „nesaugioje Baltarusijos atominėje elektrinėje pagamintos elektros“.

„Dabartinė Lietuvos vyriausybė iki šiol gan pasyviai reagavo į Baltarusijos AE elektrinės statybas vos 20 km nuo Lietuvos sienos. Matyt, iš principo buvo vengiama neigiamai kalbėti apie atominę energetiką, kol iki galo nėra palaidotas Visagino atominės elektrinės projektas pačioje Lietuvoje. Visgi laikas tiksi ir Lietuva kartu su partneriais ES privalo imtis visų įmanomų priemonių sustabdyti šį pavojingą Baltarusijos projektą, gresiantį katastrofiškomis pasekmėmis ne tik Lietuvai, bet ir visai ES“, – sakė LVŽS lyderis Ramūnas Karbauskis.

„Kartu su kitų šalių aplinkosaugininkais nuosekliai priešinomės Astravo bei Kaliningrado atominių elektrinių statyboms. Džiaugiamės, kad

Kaliningrado AE projektas žlugo ir raginame Baltarusiją svarstyti alternatyvas Astravo AE projektui, – teigė R. Karbauskis. – LVŽS Europos Parlamento narys Bronis Ropė pernai inicijavo parlamentinį paklausimą Europos Komisijai dėl konkrečių veiksmų, skirtų užtikrinti, kad ES kaimyninėse šalyse veikiančios ar statomi branduoliniai reaktoriai atitiktų testavimo nepalankiausiomis sąlygomis reikalavimus. Taip pat Europos Parlamento Žaliųjų frakcija, kuriai priklauso LVŽS atstovas, ne kartą bandė įtikinti EP pasmerkti Baltarusijos elektrinės statybas.“

LVŽS ragina ne tik Baltarusiją, bet ir Baltijos valstybių politikus nutraukti ir palaidoti branduolinių objektų statybas savo šalyse. Lietuva turi siekti energetinės nepriklausomybės, vystydama savo turimus energetinius resursus. Europos Komisijos paskelbta

studija pernai atskleidė, kad Lietuva kartu su Latvija ir Estija turi geriausias Europoje gamtines sąlygas atsinaujinančios energetikos plėtrai. Pagal visos atsinaujinančios energetikos potencialą, numatomą 2050-iesiems metams, Lietuva gali ne tik visiškai apsirūpinti, bet dar ir eksportuoti energiją (gamta leidžia užtikrinti mums net 150 procentų savo energijos poreikių). Atsinaujinančios energetikos vystymasis Lietuvoje garantuotą energetinę nepriklausomybę nuo bet kokio tiekėjo, skatintų naujų darbo vietų kūrimąsi ir aukštų technologijų plėtrą. Atsinaujinanti energetika jau seniai įrodė, kad yra žymiai konkurencingesnė ir pigesnė nei praėjusio amžiaus technologijomis grįstų pavojingų branduolinių objektų statybos.

Lietuvos patirtis uždarančios Ignalinos AE akivaizdžiai rodo, kad tokio objekto kaip

atominė elektrinė uždarymo kaštai ženkliai viršija bet kokią tariamą jo ekonominę naudą. Europos Sąjunga yra ne kartą patvirtinusi, kad nefinansuos Visagino AE statybų ir juolab jos uždarymo. Tam, kad Lietuva taptų pažangia valstybe atsinaujinančios energetikos srityje, būtina nedelsiant įgyvendinti 2012 m. įvykusio referendumo rezultatus ir galutinai nutraukti Visagino AE projektą, kuris yra ekonomiškai nepagrįstas ir nekonkurencingas. Visagino AE projekto iliuzijos trukdo Lietuvai imtis ryžtingesnių veiksmų dėl biomasės, vėjo ir saulės energetikos bei kogeneracijos plėtros. Tad, ragindami imtis ryžtingesnių veiksmų dėl Baltarusijos AE, raginame Vyriausybę taip pat kuo skubiau nutraukti Visagino AE įmonės finansavimą, kasmet reikalaujantį didelių biudžeto lėšų.

Parėngė Jonas Baltakis

Astravo atominė elektrinė: daug klaustukų, mažai atsakymų

Kaip Baltarusija reaguoja ne tik į mūsų šalies, bet ir į tarptautinės bendruomenės susirūpinimą dėl Astravo, Lietuvos pašonėje, vos už 50 km nuo Vilniaus, statomos atominės elektrinės saugumo, parodys ir netrukus, kovo 15 d., Ženevoje vykstantis ESPO konvencijos įgyvendinimo komiteto posėdis. Jame dalyvaus ir Lietuvos, ir Baltarusijos atstovai.

„Mūsų šalis turi visišką pagrindą nerimauti, kad Astravo AE bus nesaugi. Jau sunku suskaičiuoti, kiek Baltarusijai pateikėme klausimų apie galimą šios branduolinės jėgainės poveikį aplinkai. Nors ESPO konvencija ir įpareigoja į juos atsakyti, bet klaustukų tebėra daug, o atsakymų mažai“, – sako aplinkos ministras Kęstutis Trečiokas.

Aplinkos ministerija, atstovaudama Lietuvos valstybei,

dar 2011 m. pateikė skundą ESPO konvencijos įgyvendinimo komitetui, kad Baltarusija pažeidžia šią Jungtinių Tautų konvenciją dėl poveikio aplinkai vertinimo tarpvalstybiniame kontekste. Tai pagrindinis tarptautinis dokumentas, įpareigojantis kaimynines šalis bendradarbiauti AE statybos klausimais, t. y. teikti informaciją, supažindinti kaimyninių šalių visuomenę, organizuoti ekspertų konsultacijas.

ESPO konvencijos įgyvendinimo komitetas 2013 m. pateikė išvadą, kad Baltarusija pažeidė šią konvenciją. Jas patvirtino ir ESPO konvencijos šalių susitikimas. Per šį susitikimą buvo pateiktos ir rekomendacijos padėčiai taisyti. Kaip jos įgyvendinamos, ir paaiškės per Įgyvendinimo komiteto posėdį kovo 15 d.

Nepaisydama Lietuvos prieštaravimų, ESPO konven-

cijos šalių susitikimo išvadų ir rekomendacijų tęsti Astravo AE galimo poveikio aplinkai vertinimo (PAV) procesą, kad būtų atsakyta į mūsų šalies klausimus, Baltarusija teigė, kad PAV procesas yra baigtas. Todėl Aplinkos ministerija Lietuvos vardu 2015 m. kovą su skundu kreipėsi ir į Orhuso konvencijos atitikties komitetą.

Mūsų šalis tebelaukia atsakymo, kodėl Baltarusija, turėdama daugiau kaip 70 aikštelių variantų AE statyti, pasirinko Astravą. Ji nepateikė informacijos, ar čia buvo atlikti šiuolaikiniai seisminiai tyrimai, nors teritorijoje, kur dabar statoma branduolinė jėgainė, 1887–1908 m. buvo užfiksuoti keturi vidutinio stiprumo žemės drebėjimai. Tebelaukiama atsakymo ir apie galimą AE poveikį Neries upei, aplinkinėms teritorijoms, gyventojams. Užteršus Nerį radioaktyviosiomis medžiagomis, kiltų grėsmė didelės Lietuvos dalies gyventojų aprūpinimui geriamuoju vandeniu.

Klaustukas tebekybo ir virš avarinės parengties planų, ypač dėl Vilniaus evakuacijos, jeigu Astravo AE įvyktų didelė avarija. Neatsakyti lieka klausimai apie panaudoto branduolinio kuro, radioaktyviųjų atliekų tvarkymą ir kt.

Parėngė Jonas Baltakis

Pirmojo energetinio bloko reaktoriaus korpuso pakrovimas į baržą.

Korpuso plukdymas upe.

2015 m. gruodžio 12 d. iš Jezeriščės traukinys su branduolinio reaktoriaus korpusu išvyko į Baltarusiją. Korpuso kelionė geležinkeliais truko 12 dienų. Maršrutas: Jezeriščė–Orša–Brestas–Minskas–Vilnius–Gudogai–Bobrovnikai. Nuotraukos „Снежняжавтопарк“.

Astravo AE statybos aikštelėje montuojamas kranas „Liebherr“.

Černobylių prisiminus

Į Černobylių buvau pašauktas iš trečio karto – dusyk pavvyko išsisukti. Taigi 1987 metų pavasarį nuskraidino mus iš Rygos kariniu lėktuvu į Poleskoje (Полесское), o tarnybos vieta buvo Novaja, arba Naujoji, Radča, esanti už 55 kilometrų nuo elektrinės. Naujosios Radčos kaimas vertėsi tuo, kad aprūpindavo karinį dalinį, turėjusį apie 1200 kareivių, naminukę, kurią varydavo iš cukraus ir kuri baisiausiai smirdėjo – kareiviams ji buvo kone pagrindinis laisvalaikio leidimo būdas.

Kadangi aš buvau atsargos karininkas, tai mane paskyrė „zampolitu“ į specialaus apdirbimo bataljoną (батальон специальной обработки). Savo žinioje turėjau apie 150 kareivių. Mano pareigos buvo kasdien paskirstyti jiems rytdienos darbus bei atitinkamas darbavietes išskirstyti juos rytdienai po darbus ir šiaip jau prižiūrėti bendrą „idėjinę liniją“. Beje, turėdamas noro galėdavau juos lydėti į objektus. Teko būti ir pačioje elektrinėje, tose vietose, kur minučių skaičių ribotas – visose tose vietose dirbo mūsų bataliono vyrai.

Vis dėlto mėgiamiausia mano vieta buvo skubaus sanitarinio apdirbimo punktas, vadinamasis PUSO (пост ускоренной санитарной обработки), kuriame plaudavo visą transportą, išvykstantį iš 30 km zonos. Aš, kaip karininkas, tame punkte eidavau pamainos viršininko pareigas, o pamaina trukdavo parą. Gamta, šalia gražus miškas, jokios valdžios, pats sau viršininkas – romantika. Tais metais sąjunginė valdžia priėmė nutarimą, kad visas išvykstantis iš zonos transportas, įskaitant ir gyventojų nuosavą, turi būti nuplaunamas iki tam tikros leidžiamos radiacinės

normos ir jeigu nepavyksta to padaryti – o tai nutikdavo gana dažnai – transportas niekada nebegali būti išleidžiamas iš zonos. Tokiu atveju judėti buvo galima tik 30 km zonos ribose. Tada valdžia nusprendė nukentėjusiems „ratuotiems“ gyvantojams išdalinti paskyras naujiems automobiliams įsigyti (tada mašiną buvo galima nusipirkti tik gavus paskyrą). Ir tada prasidėjo...

Pirmąsyk, ko gero, tai įvyko per mano budėjimą PUSO. Tą pamainą mano pavaduotoju buvo vyr. leitenantas iš Rygos. Pas mus į kabinetą užėjo vietinis gyventojas, kurio mašiną kariai plovė plovykloje. O tvarka būdavo tokia: kai nuplaudavo mašiną, aš pamatuodavau jos radiacinį foną, tada išrašydavau specialios formos pažymą, kurioje nurodydavau mašinos radiacinį foną ir kad jai galima išvažiuoti iš zonos. Tokią pažymą vairuotojas pateikdavo kontroliniam praleidimo punktui, vadinamajam KPP (контрольно-пропускной пункт), ir jį išleisdavo arba neišleisdavo iš zonos. Tad vietiniai sugalvojo pasikeisti transportą valdžios sąskaita. Kaip jau minėjau, per mano budėjimą ateina vietinis gyventojas ir prašo pažymoje parašyti, kad jo mašina esą nenusiplauna ir jos išleisti iš zonos nevalia. Pagailo man to vietinio kaimiečio ir aš, žinoma, įrašiau pažymoje tokią pastabą. Tą dieną mus aplankė dar 6 vietiniai. Atvykus, rodos, trečiajam, mano pavaduotojas juokais jam ir sako: „Palauk, žmogau, mes tau darome gera, o tu mums ką?“ Ir, kaip minėjau, tada prasidėjo: tas žmogelis po valandos atvažiavo pilna mašina įvairiausių gėrimų (buvo net ir šampano su konjaku) ir puikiausios užkandos. Po šios

pamainos mes karininkų bendrabutyje pasidarėme tokią šventę, kad ilgai prisiminė visas pulkas. Nuo to dienos labiausiai trokštama karininkų darbo vieta buvo budėjimas PUSO.

Naujojoje Radčioje lemtis man lėmė prabūti beveik 5 mėnesius, nors jau seniai buvau „surinkęs“ reikiamą dozę – vis neatvykdavo pamaina. Eiliniams buvo paprasta. Surenki dozę ir sekančią pamainą vyksti namo, o pamainos keisdavosi kas savaitę. Man, kaip karininkui, reikėjo laukti karininko, kuriam asmeniškai turėjau perduoti visus darbus, taip pat privalėjau atsiskaityti pulko valdžiai ir tik tada, kai valdžia palaimina, galima vyksti namo. Taigi gavęs visą dozę, aš nei į elektrinę, nei į PUSO vykti nebegalėjau, o kad neišprotėčiau pulke nieko neveikdamas, važiuodavau į aplinkines gyvenvietes, tokias kaip Poleskoje, ir veždavau kareivius, kurie atlikdavo vadinajamą fermų deaktyvaciją, t. y. plaudavo sienas ir jas perdažydavo. Ar tai man padėdavo, negaliu pasakyti, bet, šiaip ar taip, juk šioks toks užsiėmimas ir tarp žmonių pabūdavai, ir po gyvenvietę ar miestelį pavaikščioldavai. O pulke, kai visi išvykdavo į darbus, būdavo taip nyku – nors pasikark.

Galų gale, artėjant rudeniiui, sulaukiau pamainos. Mane pakeitė Valdas Ramanauskas iš Vilniaus. Geras vyras, man buvo jo gaila, bet nieko padarysi – ir man tas pats kliuvo. O linksmų ir liūdnų nutikimų Černobylyje šiaip buvo ne vienas ir ne du. Tikiuosi, laikui bėgant prabus polinkis grafomanijai ir tada gal pabandysiu linksmiai papasakoti Černobylio nuotykius.

Vilijandas Vrubliauskas. 1987. Nuotraukos iš autoriaus archyvo.

Ir štai po beveik penkių mėnesių, praleistų Černobylyje, grįžtu namo. Žinoma, anuomet sveikatos pakitimų nejutau, tačiau buvo malonu, kad į tave, kaip avarijos likvidavimo dalyvį, kreipė dėmesį ir medicinos įstaigos, ir savivaldybėje (tuomet Černobylio katastrofos siaubas dar buvo gyvas visų atmintyje), o ir šiaip jauteisi atlikęs tikrai reikalingą darbą. Deja, pagarbos seniai nebeliko. Ir vis dėlto aš visiškai nesigailiu, kad teko ten pabuvoti; galvoju, turbūt panašų jausmą išgyvena likę gyvi II pasaulinio karo dalyviai, kuriems anas laikotarpis greičiausiai buvo pats brangiausias ir svarbiau-

sias, nes buvai, žmogau, jaunas, kupinas jėgų ir darei reikalingą darbą.

Mums visiems norėčiau palinkėti gyvenimiškos energijos ir negalvoti, kad mes, ten buvusieji, esame su prakeiksmo žyme – esame tokie patys kaip ir visi kiti, tik šiek tiek daugiau matę. Na, žinoma, linkiu ir paties svarbiausio dalyko – sveikatos. Beje, medicina dabar daug toliau pažengusi nei anuomet ir reikia manyti, kad mes dar ilgai būsime valdžiai rakštis vienoje vietoje ir kad mes dar minėsimė ir 40-metį, ir 50-metį, ir, jeigu Dievas duos, 60-metį.

Vilijandas Vrubliauskas

Nutylėti sovietų nusikaltimai: branduolinis sprogimas Ukrainoje

Sprogdinimo vieta šiandien.

Hirosima pagal sovietus: „1972 metais Ukrainoje, Charkovo srityje, buvo susprogdintas branduolinis užtaisas. Slapčiomis, žmonėms nežinant. Kaip eksperimentas su gyvais žmonėmis“, – rašo Livejournal.ru.

Ši istorija yra apie tai, kaip sovietų valdžia vertino žmogaus gyvybę ir kaip 1972 m. buvo slapta susprogdintas branduolis užtaisas tankiai apgyvendintame Ukrainos rajone.

Dar 7-ajame dešimtmetyje toks dalykas buvo neįsivaizduojamas. Juk, kaip žinome, sprendimą perkelti karinį bandymų poligoną iš Kapustino Jaro į Kazachstano dykumose esantį Baikonorą nulėmė susirūpinimas civilių gyventojų saugumu, nes atsiskiriančios raketų pakopos galėjo nukristi į tankiai apgyvendintus rajonus.

Šalis, kuriai stigo visko – nuo pėdkelnių poros iki muilo gabalėlio – ryžosi iki šiol neregėtoms išlaidoms, kad būtų užtikrintas civilių gyventojų

saugumas. Nikita Chruščiovas ir jo CK (Sovietų Sąjungos komunistų partijos Centro Komitetas – red.) tai suprato.

Prasidėjo nelaime

Didžioji dalis Ukrainos gamtinių dujų buvo išgaunama Charkovo srityje. Vien tik Krasnogrado rajone dujos buvo pumpuojamos bemaž iš dvidešimties gręžinių.

Buvo gręžiamas dar vienas eilinis gręžinys. 1971 m. liepos 17 d. įvyko nelaimė: iš gręžinio išsiveržė 400 atmosferų slėgio dujų kondensatas, kuris nuvertė gręžyklą (gręžinių gręžimo įrenginių kompleksą – red.) ir šovė 30 metrų į viršų. Buvo žuvusiųjų.

Į Pieršetravnevės kaimą, esantį už 400 metrų, buvo pasiųsti pasiuntiniai. Jie prašė nieko nedegti, nerūkyti, nekurti laužų, nejungti šviesos – pakako vienos vienintelės kibirkšties, kad įvyktų sproginimas. Kaimiečiai į tai pažiūrėjo supratingai. Tuo metu skubiai buvo sprendžiama, kaip pažaboti besiveržiančias dujas.

Jau kitą dieną nuspręsta

dujų fontaną padegti. Suliepsnojo kelių dešimčių metrų aukščio fakelas, apšviesdamas Krasnogrado kaimus. Taip jis degė dar metus.

Užmėtyti gręžinio betonu nepavyko.

Susitarė slapta

Štai tada ir prasidėjo nusikaltimo, įvykdyto prieš žmones, planavimas. Juk kasti tektų ilgai ir nuobodžiai, o dujas reikėjo šaliai tiekti nedelsiant. Vykdyti planą! Pas jaunesnįjį brolį iš Maskvos išskrido vyresnysis brolis – specialistai. Savo portfeliuose jie vežė baisesių projektą.

Šį nusikaltimą palaimino TSKP generalinis sekretorius Leonidas Brežnevas ir TSRS Ministrų tarybos pirmininkas Aleksejus Kosyginas. Buvo parengti budeliai iš specialaus Mašinų gamybos ministerijos poskyrio, tam reikalui buvo parengtos VRM ir KGB kariuomenės specialiosios dalys.

Ukrainos dujininkai ir specialistai apie Centro Komiteto sprendimą nebuvo informuoti, tačiau buvo paimti rašytiniai pasižadėjimai neišplepėti paslapties 15 metų.

Pasirengė silpnai

Buvo sugalvota gręžinyje po žeme susprogdinti branduolinį užtaisą. Operacijai buvo duotas kodinis pavadinimas „Fakelas“. Šiam nusikaltimui vadovai paskyrė generolą – patyrusį požeminių branduolinių bandymų specialistą.

Gręžiniui užkimšti buvo numatyta išgręžti kitą, 2 483 metrų gylio nuožulnų gręžinį ir įdėti į jį 3,8 kilotonos galios branduolinį užtaisą, kurio

galia prilygo trečdaliui Hirosimos bombos „Little Boy“ (Mažylis).

Gręžinio prieigas aptvėrė 400 metrų spinduliu spygliuota viela, „rūpestingai“ užpylė vos 20 centimetrų storio smėlio sluoksnį. Buvo pastatyti KGB ir VRM kariuomenės sargybiniai. Vykdytojams išdavė specialias apsaugos nuo radiacijos priemones. Užkimšo visus rajono gręžinius, atjungė visus elektros tinklus, o Peršotravnevės (rus. *Pervomaiskoje*) kaimo gyventojams, kurių tuomet buvo apie 400, įsakytą apleisti namus – vos už kelių kilometrų jiems buvo įrengta stovykla.

Sprogo du kartus

Kaimo gyventojai buvo išvyti nepaaiškinus jiems priežasčių. Susiruošti davė keletą dienų. Jauni išvyko, o senoliai, atsisakę palikti gimtųjų namus, slapstėsi užkrosniuose ir tvartuose.

Likus valandai iki sproginimo, besislapstančius senolius sugaudė ir 1972 m. liepos 9 d., 9 valandą ryto, išvežė į Krestyščės kaimą, įsikūrusį vos už kelių kilometrų nuo sproginimo epicentro.

10 valandą ryto visiems, buvusiems 400 metrų zonoje, duota komanda pasistiebt, kad sudrebėjus žemei nebūtų pažeistas stuburas.

Sprogimas buvo galingas. Iš kraterio į dangų pakilo žemės spalvos stulpas ir ėmė plaukti gyvenviečių link. Bloga lemiančio debesies šešėlis uždengė saulę. Stojų mirtina tyla. Krateris tylėjo tik 20 sekundžių. Pasigirdo naujas siaubingos galios sprogimas. Užsidegusios dujos iš kraterio

gilumos išsiveržė į kilometro aukštį, išspjaudamos į orą uolienas, o dar po minutės susiformavo branduoliniam sprogimui būdingas grybo pavidalo debesis.

Dujų stulpas (filmuotas kadras).

Suvarė atgal

Sproginimo banga suniokojo aplink buvusią infrastruktūrą. Praslinkus valandai po sproginimo, žmonės suvarė atgal į kaimą, kitaip tariant, į patį pragarą.

Siaučiant liepsnai, visą laiką pliekiant vandens čiurkšlėms iš ugniagesių žarnų ir tvyrant nežmoniškam karščiui, vietiniai specialistai turėjo atkasinėti gręžinį senuoju senelių metodu. Iš dangaus krito ledo luitai, susidarę iš kondensato, o kritinės radiacijos zonoje tuo metu buvo kasamas 400 metrų skersmens ir 20 metrų gylio karjeras.

Be specialių apsaugos priemonių dirbę darbininkai kasė iki 1973 metų liepos. Per tą laiką šuniui ant uodegos nuėjo daugiau kaip milijardas kubinių metrų dujų – jos tiesiog sudėgė.

1993 metų pavasarį apie šį įvykį buvo sukaupta filmuota dokumentinė medžiaga, kurioje užfiksuoti liudininkų prisiminimai.

Parengė
Leonas Grybauskas

Japonija stato didžiausią pasaulyje plaukiojančią saulės elektrinę

Kol energija bus pradėta gauti iš kosminių jėginių, Japonijoje statoma maždaug 18 futbolo aikščių dydžio plaukiojanti saulės elektrinė, galinti elektra aprūpinti beveik 5000 namų. Ji bus didžiausia pasaulyje.

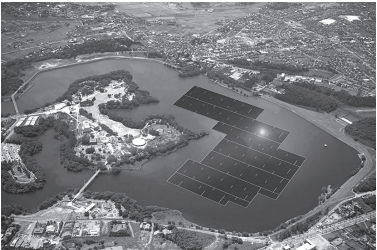
Saulės energijos gamybai vis pingant, šis tvarus energijos šaltinis bendrame energijos gamybos paveiksle neišvengiamai tampa vis svaresnis. Saulė energija tiekiamą tiltams ir keliams, tiksliau, dviračių takams.

Visame pasaulyje ši technologija vis labiau plinta, inžinieriai vis mąsto, kaip galima būtų pastatyti saulės elemen-

tų jėgaines, galinčias patenkinti augantį poreikį. To siekdama, Japonijos elektronikos kompanija „Kyocera“ pradėjo konstruoti pagal galią didžiausią pasaulyje plaukiojančią saulės jėgainę. Jėgainė bus statoma Jamakuros užtvankos tvenkinyje, joje bus sumontuoti 51 000 fotovoltinių skydelių, kurie dengs apie 180 000 m² plotą. Tikimasi, kad jėgainė generuos 13,7 megavatus galios. Statybą kompanija planuoja baigti iki 2018 metų kovo.

Naudojama žemė Japonijoje itin brangi, tad didžiules jėgaines statyti ant vandens yra praktiška. Ekspertai tikina, kad plaukiojančių skyde-

lių konstrukcijos niekaip nepablogins vandens kokybės ir bus sukurtos taip, kad atlaikytų taifūnus. / *futurism.com*

Taip atrodys saulės elektrinė.

„Kyoceros“ saulės elektrinė Hiogo prefektūroje (paleista 2015 vasarą).

Nuoširdžiai sveikiname
80-mečio proga dimisijos generolą
STEPONĄ NEKROŠIŲ!
80 medžių – dar ne miškas, 80 lašų – dar ne jūra,
o 80 metų – dar ne visas gyvenimas.
Sveikatos ir jėgų jums, kad galėtumėte pasiekti
visko, ko dar trokšta jūsų širdis,
ir kad širdyje vyrautų ramybė.
Lietuvos černobyliciai

DĖL LAIKRAŠČIO „ČERNOBYLIETIS“
Nuo šių metų vasario mėnesio nutrūko laikraščio „Černobylietis“ prenumerata. Laikraštis šiais metais taip pat bus leidžiamas 6 kartus: vasario, balandžio, birželio, rugpjūčio, spalio ir gruodžio mėnesiais. Primename, kad asociacijos „Lietuvos judėjimas „Černobylis“ nariai gali užsisakyti norimą kiekį laikraščių „Černobylicio“ redakcijoje, paskambinę telefonu +370 670 14033. Laikraščiai bus siunčiami nurodytais adresais. ■ „Č.“ inf.

Interviu su ministru pirmininku

Artėjant 30-osioms Černobylio katastrofos minėjimo metinėms, laikraščio „Černobylietis“ redaktorius Kęstutis Kazlauskas pakalbino Vyriausybės ministrą pirmininką Algirdą Butkevičių, pateikdamas gerbiamaam premjerui dažniausiai laikraščio skaitytojų užduodamus redakcijai klausimus, susijusius su socialinėmis ir medicininėmis garantijomis asmenų, iš Lietuvos pasiųstų likviduoti Černobylio AE avarijos padarinius. Jūsų dėmesiui pateikiame interviu su ministru pirmininku Algirdu Butkevičiumi.

1. Prieš keletą metų keli Seimo nariai inicijavo Vyriausybės nutarimo papildymą dėl lengvatinio pravažiavimo tarp miestinių bei miesto transporto Lietuvos černobyliciams. Tada buvęs susisiekimo ministras Eligijus Masiulis „nerado“ 1,5 milijono litų, kad būtų priimta ši pataisa, nors dešimtys milijonų litų iš valstybės biudžeto buvo mesta naujos Visagino AE statybai propaguoti. Jeigu Lietuvoje deklaruojamas socialinis teisingumas tarp visų socialiai remtinų Lietuvos piliečių grupių, ar Vyriausybė gali inicijuoti nutarimo papildymą dėl lengvatinio Lietuvos černobylicų pravažiavimo tarp miestinių bei miesto transportu? (Šiuo metu beveik 2500 černobylicų yra mirę, maždaug 700 – išvykę iš Lietuvos, Lietuvoje likę maždaug 3800 gyvų černobylicų.)

Atsakymas: Suprantama, tai aktualus klausimas. Deja, konservatorių ir liberalų Vyriausybė į tai pažiūrėjo pro pirštus, nors milijonai, kaip jūs minėjote, buvo paleisti vėjais – Visagino atominės elektrinės viešinimui, nors dar nebuvo priimtas sprendimas statyti ar ne. Daugelis černobylicų gauna mažas valstybines socialinio draudimo pensijas, yra gana prastos sveikatos. Dėl sveikatos būklės turi dažnai važiuoti į sveikatos priežiūros įstaigas medicininių paslaugų ar išsirašyti vaistų. Tai, kokios asmenų grupės šiuo metu įvardytos Transporto lengvatų įstatyme, nemažai nulėmė politinis spren-

dimas, nes 2000 m. Vyriausybės pateiktas Transporto lengvatų įstatymo projektas buvo tobulinamas darbo grupės, sudarytos Seime. Šiuo metu apie trečdalis Lietuvos gyventojų naudojasi transporto lengvatomis.

Tačiau dalis lengvatų yra teikiama ne pagal priklausymą vienai ar kitai nukentėjusiųjų asmenų grupei, o pagal tai, ar jie įvardyti konkrečiame valstybės paramą reglamentuojančiame įstatyme. Šiuo metu valstybės parama grindžiama objektyviais kriterijais (neįgalumas ir kt.). Tad transporto lengvatomis gali naudotis asmenys, kurie yra pripažinti iš dalies darbingais (nedarbingais), taip pat asmenys, kuriems nustatytas neįgalumo lygis arba specialiųjų poreikių lygis.

2. Pagal senus sovietinius įstatymus Černobylio AE avarijos pasekmių likviduotojai turėjo būti išleidžiami į pensiją, sulaukę penkiasdešimties. Dar 1990–1992 metais LR Aukščiausioje Taryboje ir Socialinės apsaugos ministerijoje diskutavome dėl galimybės paankstinti Lietuvos černobylicų pensinį amžių. Vėliau viskas užsimiršo ir mes, kaip ir visi kiti, išeisime į pensiją sulaukę 65-erių. Kadangi dabar černobylicų amžiaus vidurkis yra 55–59 metai, jie turi mažą tikimybę sulaukti pensijos. Prie to prisideda ir černobylicų sveikatos priežiūra, kuri Lietuvoje yra nepatenkinama (panaikintas Černobylio medicinos centras Vilniuje, susidariusios mėnesinės eilės pas specialistus ir t. t.). Mūsų žiniomis, praėjusiais metais černobyliciai mirė būdami 56–62 metų amžiaus. Kaip manote, ar Lietuvoje būtų įmanoma sutrumpinti černobylicų pensinį amžių?

Atsakymas: Šiuo metu Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatyme nėra numatyta jokių išimtinų senatvės pensijos amžiaus lengvatų nė vienai profesinei ar socialinei grupei. Tai pagrįsta visų asmenų lygiateisiškumo principu – visi dirbantys asmenys moka (už juos mokamos) vienodo tarifo pensijų draudimo įmokas į „Sodros“ biudžetą, o įvykus draudimui įvykiui, pavyzdžiui, sukakus senatvės pensijos amžių ar tapus neįgaliam, naudojasi visiems nustatytomis vienodomis teisėmis gauti iš šio biudžeto atitinkamas išmokas.

Vienos profesinės veiklos ar socialinės grupės pripažinimas išimtinė būtų precedentas kitoms grupėms – mokytojams, civilinės aviacijos darbuotojams ir kitiems. Kiekviena grupė sumanytų prašyti išimtinės teisės. Tačiau nei vienai šių asmenų grupių nėra numatyta išimčių ar išlygų. Bet senatvės pensijos amžiaus nesukakusiam

asmeniui, pavyzdžiui, černobylicui, kuris turi sveikatos problemų ir kuriam nustatomas mažesnis nei 55 procentų darbingumo lygis, skiriama netekto darbingumo pensija (jeigu asmuo turi įgijęs bent minimalų reikalaujamą stažą). Todėl Černobylio atominės elektrinės pasekmių likviduotojams, kuriems dėl įvairių priežasčių nustatytas atitinkamas darbingumo lygis, iš „Sodros“ biudžeto gali būti mokama netekto darbingumo pensija nesukakus įstatymu nustatyto senatvės pensijos amžiaus.

„Sodros“ duomenimis, 2016 m. sausio 1 d. 1276 černobyliciai gavo ir nukentėjusiųjų asmenų valstybines pensijas, iš to skaičiaus 727 – dėl netekto darbingumo, susijusio su avarijos padarinių likvidavimu. Vidutinis šios grupės pensininkų amžius yra 64,5 metai. Beje, šios valstybinės pensijos yra mokamos (iš valstybės biudžeto) kartu su „Sodros“ pensijomis.

3. Iki 2000 metų Černobylio AE avarijos padarinių likviduotojai gaudavo nemokamus vaistus ir galėdavo kartą per metus pasinaudoti sanatoriniu-kurortiniu gydymu. Po to, be jokio pagrindo apkaltinus černobylicius, kad jie prekiauja turguose vaistais (keisčiau ir nesugalvosi), nemokamų vaistų gavimas buvo panaikintas, o sanatorinis-kurortinis gydymas perkeltas ant savivaldybių pečių, pataisiant Vyriausybės nutarimą Nr. 198, kad savivaldybės ne turi, o „gali“ apmokėti černobylicio sanatorinį-kurortinį gydymą. Dabar vaistai (net ir kompensuojami) černobyliciams tapo beveik neįperkama, o apie sanatorinį gydymą dauguma gali tik pasvajoti. Daugelyje Europos Sąjungos šalių paprasti piliečiai, turintys mažas pajamas ar būdami bedarbiais, gauna vaistus ir gydymą nemokamai. Ar įmanomi kokie nors pasikeitimai Lietuvos černobylicų atžvilgiu?

Atsakymas: Černobyliciai, kaip ir kiti šalies gyventojai, lankosi pirminės sveikatos priežiūros įstaigose, pasirinkę šeimos gydytoją. Šeimos gydytojas, turėdamas visą informaciją apie paciento ligos istoriją, prižiūri jo sveikatos būklę, tikrina profilaktiškai, siunčia pas reikiamus gydytojus. Černobyliciai, turėdami siuntimą gali rinktis ir gydytojus specialistus, dirbančius tiek Vilniaus universiteto ligoninės Santariškių klinikose, tiek kitose asmens sveikatos priežiūros įstaigose bet kuriame šalies mieste.

Kalbant apie sanatorijas, vadovaujantis Sveikatos draudimo įstatymu, 90 procentų bazinės sanatorinio gydymo kainos kompensuojama tik vaikams iki 7 metų arba asmenims

iki 18 metų, kurie pripažinti neįgaliaisiais.

Vyriausybės 1998 m. vasario 18 d. nutarime Nr. 198 „Dėl vienkartinų kompensacijų ir lengvatų asmenims, patyrusiems žalą likviduojant Černobylio atominės elektrinės avarijos padarinius“, nustatyta, kad savivaldybės iš savo biudžetų lėšų kartą per metus gali černobyliciams padengti 18 dienų maitinimo ir pragyvenimo išlaidas reabilitacijai. Pagal Vietos savivaldos įstatymo 6 straipsnio nuostatas, kaip savarankiškoji savivaldybių funkcija, be kita ko, yra numatytas savivaldybių sveikatinimo priemonių planavimas ir įgyvendinimas. Todėl savivaldybės turi teisę pagal finansines galimybes savo nuožiūra nustatyti ne tik kompensacijas jų teritorijoje gyvenantiems černobyliciams dėl maitinimo, pragyvenimo išlaidų medicininės reabilitacijos metu, bet taip pat ir dengti medicininės reabilitacijos paslaugų išlaidas bei įgyvendinti kitas sveikatinimo ir sveikatingumo programas, siekiant kuo ilgiau palaikyti šios grupės asmenų sveikatą ir darbingumą.

Atskiros nukentėjusiųjų asmenų grupės išskyrimas iš kitų grupių sveikatos apsaugos sferoje būtų diskriminuojantis kitų pacientų atžvilgiu. Paslaugos yra teikiamos ne pagal priklausymą vienai ar kitai socialinei grupei, o pagal kiekvieno asmens individualų poreikį – pagal jo sveikatos būklę, nes vienas nukentėjęs mažiau, kitas – daugiau.

4. Pagal Vyriausybės nutarimą Nr. 198, černobylicui praradus sveikatą, pakitus sveikatos būklei arba numirus, jeigu tai yra susiję su jo dalyvavimu likviduojant Černobylio AE avarijos padarinius, jam ar jo šeimos nariams yra išmokamos vienkartinės kompensacijos. Nuo 1993 metų nė karto nebuvo indeksuotos išmokos, kurios dabar pavirto net ir mirties atveju į kelių mėnesių valdininko atlyginimo dydžio kompensaciją. Mažai kas atsimena, kad 1992 m. balandžio 22 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybė priėmė nutarimą Nr. 281 „Dėl kompensacijų ir lengvatų asmenims, patyrusiems žalą likviduojant Černobylio atominės elektrinės avarijos padarinius“. To nutarimo 1 punkte nutarta vienkartinės černobylicų kompensacijas pablogėjus sveikatai ar mirus „prišti“ prie minimalaus darbo užmokesčio. Ar nėra galvojama, pasikeitus minimaliam atlyginimui indeksuoti šių vienkartinų kompensacijų?

Atsakymas: Vienkartinės kompensacijos mokėti černobyliciams, kurių sveikata buvo padaryta žala likviduojant ČAE

avarijos padarinius, kasmet skiriamos lėšos iš valstybės biudžeto (kasmet apie 150 000 eurų; skiria ir išmoka „Sodra“). Pablogėjus sveikatai, mokamas kompensacijos skirtumas.

Dėl vienkartinų kompensacijų indeksavimo svarstyti būtų galima tik esant finansinėms galimybėms. Tačiau tai turėtų būti sprendžiama visų socialinių išmokų kontekste, neišskiriant vienos grupės.

5. Asociacija „Lietuvos judėjimas „Černobylis“ per savo 26-erių metų veiklą daug kartų kreipėsi į Lietuvos Seimą ir Vyriausybę dėl įstatymo „Dėl socialinių bei medicininių garantijų asmenims, likvidavusiems Černobylio AE avarijos padarinius“ priėmimo. Latvijos černobyliciai turi priimtą tokią įstatymą, o mums buvo aiškinama, kad toks įstatymas sujauktų visą Lietuvos įstatymų bazę ir nėra realu jo priimti. Nors, priešingai šiam teiginiui, šiuo metu įvairiose institucijose priimti ir taikomi poįstatyminiai aktai skirtingai traktuojama „Lietuvos Respublikos asmenų, nukentėjusių nuo 1939–1990 metų okupacijų, teisinio statuso įstatymą“, dėl ko kyla nesusipratimų ir net teisinių ginčų. Jūsų nuomone, ar Lietuvos černobyliciai dar turėtų puoselėti savo viltis dėl tokio įstatymo?

Atsakymas: Sveikatos draudimo įstatymas nustato, kad Apdraustaisiais, kurie draudžiami valstybės lėšomis, laikomi asmenys, prisidėję prie Černobylio atominės elektrinės avarijos padarinių likvidavimo. Tai yra bendra nuostata. Poįstatyminiai teisės aktai, apibrėžiantys sveikatos priežiūros paslaugų teikimą ir nustatantys černobylicų teises gauti vienos ar kitokias sveikatos priežiūros paslaugas, yra susiję su jų sveikatos būkle. Dar kartą pabrėžiu: turime atsižvelgti į konkretaus asmens sveikatos būklę, o ne į jo statusą. Todėl teisės aktuose, nustatančiuose asmenų teisę gauti paslaugas, nėra nuorodos į grupę asmenų, kurie yra laikomi nukentėjusiais nuo 1939–1990 metų okupacijų, tačiau yra nuorodos pagal susirgimus arba susirgimų ir būklių grupes, pavyzdžiui, „asmenys, prisidėję prie Černobylio atominės elektrinės avarijos padarinių likvidavimo“, ar „tragišku 1991 m. sausio 11–13 d. įvykių aukų artimieji ir nukentėjusieji asmenys, kuriems yra diagnozuoti ilgalaikiai asmenybės pakitimai po katastrofos išgyvenimo“.

Dėkojame gerbiamaam ministrui pirmininkui už atsakymus. Laikraščio „Černobylietis“ skaitytojų vardu linkime Jums sveikatos ir sėkmės darbuose.

Kęstutis Kazlauskas

Rusijos smūgis: gaivina atominės jėgainės projektą

Rusija nutarė gaivinti atominės elektrinės projektą Kaliningrado srityje, Nemano rajone, nors dar 2015 metų rugpjūtį teigė, kad darbai sustabdyti. Tikėtina, kad Rusija sieks įtikinti Lietuvą pirkti elektrą arba parduoti švedams per naujai pastatytą tiltą. Tačiau mūsų šalyje manoma, kad rusai per palaidotą projektą ir toliau plauna pinigų arba tikrina Lietuvos reakciją.

Paskelbė ir konkursus

Rusijos valstybinio koncerno „Rosatom“ bendrovė „Atomprojekt“ praėjusį ketvirtadienį paskelbė konkursą parengiamiesiems darbams Baltijos atominės elektrinės aikštelėje atlikti.

Korporacijos puslapyje paskelbti du konkursai – atlikti radioekologinį monitoringą apylinkėse ir geodinaminį tyrimą elektrinės aikštelėje. Darbai bus finansuojami iš koncerno „Rosatom“ kišenės, skelbia kaliningrad.ru. Konkurso sąlygos yra skelbiamos viešai darbų pirkimo portale. Su jomis susipažino ir *lrytas.lt*.

Kaip skelbiama konkurso medžiagoje, tyrimas turėtų atskleisti, kiek radionuklidų ir cheminių komponentų yra vietos vandenyse ir aplinkoje, taip pat bus tiriama seisminė aplinka, t. y. kokia žemės drebėjimų tikimybė. Minimali vieno konkurso vertė – 7,045 mln. rublių (beveik 80 000 eurų), kito – per 10 milijonų rublių (111 000 eurų).

Tai pirmas kartas po to, kai 2015 metų rugpjūtį Kaliningrado srities gubernatorius Nikolajus Cukanovas pareiškė, kad jokie darbai atominės elektrinės aikštelėje nevykdomi, nes projektas sustabdytas.

Žadėjo atnaujinti statybą

„Dabar elektrinė nestatoma dėl vienos priežasties – Europos Sąjungos šalys atsisako pirkti elektrą. Tačiau esu tikras, kad laikui bėgant statybos bus atnaujintos ir atominės energetikos specialistai palaikys Baltijos AE projektą“, – rugpjūtį kalbėjo gubernatorius.

Anksčiau Kaliningrado srities kaimynės Lenkija ir Lietuva teigė nepirksiančios energijos iš Kaliningrado srityje statomos elektrinės. Vidaus poreikiams atominės elektrinės nereikia, nes srityje pakanka termofikacinių elektrinių.

Kad kaliningradiečiai gaivina atominės elektrinės projektą, rodo gubernatoriaus pažadai „vieną dieną atverti duris“. Rusijos prezidentas Vladimiras Putinas 2014 metų gruodį pareiškė, kad Baltijos atominės elektrinės statyba bus tęsiama.

Neseniai Baltijos atominės elektrinės vadovas Vitalijus Trutnevas informavo, kad nepaisant pristabdytų darbų bet kuriuo momentu laukiama

įsakymo vėl paleisti techniką ir visu pajėgumu atgaivinti statybas.

Tikrina Lietuvos reakciją?

Akademikas Jurgis Vilemas abejoja, ar „Rosatom“ nusprendė iš tiesų atnaujinti atominės elektrinės projektą. „Dažnai Rusijoje pasitaiko, kad valstybinės įmonės randa būdų, kaip išleisti pinigus. Tai gali būti tiesiog pinigų plovimas ir tuo kažkas naudojasi“, – mano J. Vilemas.

Gali būti, kad Rusija tikrina, kaip į tai reaguos Lietuva ir Lenkija. „Rusija žino, kaip jautriai mes reaguojame į atominės elektrinės klausimą. Galbūt todėl ir paskelbė šiuos konkursus, nes yra interesas patikrinti mūsų reakciją“, – samprotavo akademikas.

J. Vilemo nuomone, pastatyti atominę elektrinę Kaliningrade yra neįmanoma, nes paprasčiausiai iš jos niekas nepirks elektros. Be to, konkuruoti su pigesne švediška elektra jiems irgi būtų sunku.

20 kilometrų nuo sienos

Pasiruošimas atominės elektrinės statybai Kaliningrado srityje prasidėjo 2010 metais. Pradžioje buvo planuojama pirmąjį bloką paleisti jau 2017 metais, antrąjį – metais vėliau. Tačiau 2013 metais atominės elektrinės va-

dovybei teko pripažinti, kad projektas laikinai stabdomas.

Lietuva deda dideles pastangas, kad 50 kilometrų nuo Vilniaus kylanti Astravo atominė elektrinė Baltarusijoje atitiktų reikalavimus, tuo pačiu siekiama užkirsti kelią jos elektros importui į Lietuvą. Tačiau techniškai tai padaryti yra sudėtinga.

Baltijos atominė elektrinė statoma buvusių Kalėnų ir Vinkšnėnų kaimų vietoje, dabartinio Lunino gyvenvietės teritorijoje, 17 km į pietryčius nuo Ragainės miesto, apie 20 km nuo sienos su Lietuva.

Numatoma, kad didžioji Baltijos AE pagamintos elektros energijos dalis bus eksportuojama. 2011 m. kovo 4 d. kompanija „Inter RAO UES“ pasirašė sutartį su Lietuvos kompanija „Inter RAO Lietuva“ dėl maždaug 1000 MW galios panaudojimo elektros energijos eksportui per Lietuvos teritoriją Latvijai, Lietuvai, Estijai ir kitoms Baltijos šalims esamomis 330 kV (kilovoltų) ir tiesiamomis elektros perdavimo linijomis.

Taip pat numatoma energiją eksportuoti į Lenkiją, Švediją (per Lietuvos–Švedijos povandeninį kabelį) ir Vokietiją. Tačiau Lietuva tam prieštarauja.

Marius Jokūbaitis

Išsilydžiusio kuro lokalizacijai skirto įrenginio, arba „gaudyklės“, korpusas (svoris 120 t), kurį sumontavo būsimo pirmojo energetinio bloko statinio centre, apačioje. Virš jo paskui statomas reaktorius. 2012 12 29

Viktoras Ševaldinas: naujos atominės nebus

Kuo arčiau rinkimai, tuo politikai iš opozicijos garsiau šaukia, esą Vyriausybė privalo ką nors daryti, kad baltarusiai 50 kilometrų atstumu nuo Vilniaus nestatytų atominės elektrinės. Ar tai tik rinkiminiai triukai? Juk būdami valdžioje dabartinės opozicijos atstovai jokių žingsnių nesiėmė, kad baltarusiai persigalvotų. O gal iš tiesų mums reikia panikuoti? Apie tai „Vakaro žinios“ kalbėjosi su buvusiu ilgamečiu Ignalinos atominės elektrinės vadovu Viktoru Ševaldinu.

– Kaip dabar gyvena buvęs ilgametis Ignalinos atominės elektrinės vadovas? – teiravomės Viktoro Ševaldino.

– O kaip čia gyvenasi? Jau penktus metus esu pensijoje, nedirbu, niekuo ypatingu neužsiimu. Gyvenu Visaginė.

– Nuo energetinių reikalų turbūt nespėjote nutolti. Ką manote apie tai, kad 50 kilometrų nuo Vilniaus išdygs baltarusiška Astravo atominė elektrinė?

– Žinau, kad ten statoma elektrinė su šiuolaikiniu Rusijos gamybos reaktoriumi. Pirmasis toks reaktorius bus paleistas Sankt Peterburgo elektrinėje. Ir dar žinau, kad tokio tipo reaktoriai yra pakankamai patikimi. Aišku, jie dar neišbandyti gyvenime, todėl sunku tai tvirtinti.

– Politikai iš opozicijos ragina Vyriausybę imtis žingsnių, kad elektrinė nebūtų pastatyta, ragina protestuoti.

– Vilties, kad ji nebus pastatyta, manau, nėra. Juk tiek

daug jėgų ir pinigų panaudota šioms statyboms, šiam projektui. Ką čia dabar „priprotestuos“. Protestuoti reikėjo anksčiau, kai tie patys politikai iš dabartinės opozicijos buvo valdžioje. Ir ne protestuoti reikėjo, o derėtis. Neatrodė, kad buvo aktyviai deramasi. O dabar baltarusių jau niekas nebesustabdytų, kad ir kokių veiksmų mūsų Vyriausybė imtųsi. Man keista, kad politikai dabar šūkauja apie tai, ko jau nebesustabdysi. Politika nesidomiu, todėl negaliu pasakyti, ar tai yra priešrinkiminiai triukai. Bet, matyt, nori parodyti, esą labai rūpinasi Lietuvos saugumu. Aš manau, kad dabar šia tema geriau iš viso nebekalbėti ir nebegadinti santykių su kaimynais. Geriau tikėtis, kad viskas bus gerai, kad baltarusiai eksploatuos elektrinę atsakingai ir saugiai. Aš pats tikiuosi iš jų atsakingumo ir kvalifikacijos. Kito kelio nėra.

Juk statyti niekas jiems neuždraus. O ar pagrįsta yra Astravo elektrinės baimė? Manau, kad ne.

Be to, prisiminkime, kad baltarusius statyti savą atominę elektrinę išprovokavo pati Lietuva, uždariusi Ignalinos atominę elektrinę. Jei ji būtų išlikusi, niekas nebūtų statęs elektrinės Baltarusijoje. Mūsų elektrinė tikrai buvo saugi ir galėjo dar dirbti, bet, kaip sakoma, verkti jau per vėlu. O šiaip visiems aišku, kad Ignalinos jėgainė buvo uždaryta ne dėl to, kad buvo nesaugi. Tai buvo išimtinai politinis sprendimas. Politikai privalėjo tai padaryti, nes norėjo, kad Lietuva taptų Europos Sąjungos nare. O toks buvo griežtas ES reikalavimas. Kad ir koks būtų buvęs elektrinės saugumas, ji vis tiek būtų buvusi uždaryta. Aišku, gaila tos elektrinės. Bet galiu pasakyti, kad jos uždarymo darbais užsiima tas personalas, kuris

anksčiau užsiėmė elektrinės remontu ir eksploatacija. Vadinasi, darbai atliekami saugiai ir jokio pavojaus nėra.

– Gal vykdant darbus konsultuojamasi su jumis?

– Ne. Aš turėjau tokį kvalifikuotą personalą, kad jo mokyti nebėra ko. Jie viską puikiai žino.

– Kaip vertinate mūsų energetinę politiką: kad pasistatėme per didelį dujų terminalą, kad pirmiau pastatėme termofikacines elektrines, o vėliau nusprendėme stabdyti jų veikimą, kad iš pradžią skatinome biokuro plėtrą, siekdami sumažinti dujų poreikį, o dabar darome viską, kad dujų poreikis didėtų?..

– Niekaip nevertinu. Atvirai sakant, nuo energetikos jau nutolau, nes iš jos jau seniai išėjau. Mane tai labai mažai jaudina. Juk aš nesu nei politikas, nei konsultantas, nei patarėjas. Tik paprastas pensininkas. (Pagal „Vakaro žinias“.)

Danas Nagelė

Dulkes nupūtus: 1921 metų vasaris

● Lietuvos žinios. „Vagis“ bevaidinant, vagys pinigų išvogė! Barklainių dvare, kame rاندasi Krinčino valsčiaus valdyba, sausio 9 d. bevaidinant „Vagis“, vagys valsčiaus kasą išvogė, kurioje buvo virš 23 tūkst. auksinų. „Vagys“ – vagys... stebėtinai supuolimas. *Danilka / Laisvė, 1921 02 05, nr. 28, p. 3*

● Lietuvos žinios. Gargždai prie pat rubėžiaus. Gargžduos yra antros rūšies muitinė, pro kurią neleidžiama jokių alkoholinių gėrimų. Toje muitinėje kartkartėmis esti varžytinės atimtą spiritą parduoti. Už literį spirito įvaroma daugiau kaip po du šimtu auksinų. Smuklininkas, įgavęs kokius du tris literius tokio spirito su muitinės kvitu, daro stebuklus – visi gamina iš jo šimtais bonkų šnapso, o pusė pirktojo spirito su kvitu tebėra kaip buvus. Tas spiritas suteikia nepaprastai daug laimės: muitinė triumfuoja taip brangiai pardavusi šmugelį [kontrabandą], smuklininkai džiaugias daug uždirbę, o žmoneliai negal atsigėrėti nedvokiančiu gėrimėliu. Gargždų valsčiuje su žvake nerasi bravorėlio. Kam jų reikia? Kad gali gauti daug geresnio ir pigesnio skystimėlio iš Prūsų, kurį par-

davinėja Gargžduose 12 smuklių. (...) / *Laisvė, 1921 02 05, nr. 28, p. 3*

● Kauno kronika. Ginkluotas užpuolimas. Vakar, apie 8 val. vakare, Gardino g. Užpuolė ant kurpiaus Levskio 3 ginkluoti plėšikai ir atėmė 3000 auksinų ir batams medžiagos (apie 300 auks. vertės). Besigrumdamas su plėšikais, Levskis vienam jų atplėšė rūbų gabalą, kuris padės susekti plėšikus. / *Laisvė, 1921 02 10, nr. 32, p. 4*

● Južintai, Rokiškio apskr. Naujieji degtindariai. Einu kartą aš pašiliu, Mažonių sodžiaus lauku, ir žiūriu – krūmuose dūmai rūksta. Atsimenu iš Šventos istorijos, kaip Maižiešius, išėjęs iš Egipto, pamatė degantį krūmą ir išgirdo balsą: „Nusiauok kojas, nes čia šventa vieta.“ Pamaniau, kad ir aš išgirsiu balsą, kuris nurodys kelią, kaip išeiti bežemiams ir mažžemiams iš vargingo gyvenimo. Priėjau artyn ir radau Mažonių ir Pašilės sodžių mažžemius ūkininkus, varančius degtinę. Mat pernai valdžia Južintų ir Tarnavos dvarus išnuomavo mažžemiams ir bežemiams, davė ir sėklos. Tai dabar jie iš paskutinio svarelį išvays degtinę, o paskui vėl

valdžios prašys. *Miško vagis / Lietuvos ūkininkas, 1921 02 10–16, nr. 6, p. 5*

● Lietuvos žinios. Dusetų milicijos „darbštumas“. Dusetų milicijantas su kriminalinio skyriaus milicijantais 19 sausio nuvažiavo į Užubalių sodžių gaudyti „samogonkos“. Bravorą rado ar ne, bet skystimėlio – apsčiai. Ir pirmasai nabagas taip prisiragavo, kad liepsna ir putos pradėjo eiti iš gerklės – užsidegė. Kad ne žmonių melaširdystė ir ne jų naminiai vaisiai, būtų sudegęs. Vakare žydai parvežė milicijantą negyvą, visai pajudavusį. Suteikus medicinos pagalbą atsigavo. Ir dabar jau savaitė laiko silpnai serga iš savo pasileidimo. Už žinių tikrumą atsakau. *Aliūkas / Laisvė, 1921 02 11, nr. 33, p. 3*

● Per Tarybų rojų: nuo Angaros ligi Nemuno krantų. Erzi no ir kitas šlykštus bolševikų pasielgimas Krasnojarske. Sorbo šventoriuje, puikiame rūsyje ilsėjosi 27 baltųjų karininkų ir keliolika kazokų lavonų, žuvusių kovoje su bolševikais. Užėmę Krasnojarską, raudonieji išėmė iš rūsio visus lavonus, išgabendami juos į girią, o jų vietoje palaidojo savo armijos lavonus. Taip elgdavosi ir su

žuvusių čekų kapais – daužydavo puikius paminklus ir naikindavo kapus. (...) Du kartu matėme per langus baisius vaizdus, primenančius žiaurais Jono Žiauriojo laikus. Ant įsmeigtų pusnyse miėtų puvo užmautos žmonių galvos, apie kurias sukosi varnai. *Ona Pleirytė-Puidienė / Trinitas, 1921 02 12, nr. 6, p. 15*

● Korespondencijos. Pabradė. Gerokai aplenkėjęs kampilis – mat Vilniaus „kultūra“ pasiekė. Sodžių vardai ir žmonių pavardės grynai lietuviškos, bet prie lietuviybės žmonės nenori prisipažinti, bijo „kamais“ virsti. Patys „ponėdami“ stengiasi ir pavardes poninti: iš Barzdos darosi jau Barzdo, iš Vilko – Vilkinski ir t. t. Sodžius tardami taip pat kiek kreipia ir mūsų Šilėlius taria Šilali, Bendroji – Bėndraja, Skaistgirį – Skaistgiro ir t. t. Gaila ir skaudu, kai matai čia tik tokius mūsų „kultūrinimo“ vaisius. *Žmonių balsas / Vilniaus garsas, 1921 02 20, nr. 7 (38), p. 5*

● Korespondencijos. Kalesninkai. Buvo čia paskutiniu laiku 4 lietuvių mokyklos, dabar nė vienos. Kas įvyko? Ogi lenkai uždarė. Nagi ir piktinasi visa apylinkė ponais, kur nuolat

šaukia „laisvi su laisvais ir lygūs su lygiais“, o laisvės neduoda. Visiems čia jau aišku, kad tie žodžiai – tai melas. Uždarydami mokyklą, visą jos turtą išvežė Lydon. Suolai, lenta, žemėlapiai, gaublys, biblioteka iš trijų šimtų egzempliorių nukeliavo lenkų mokyklų turtinti. Netekus lietuviškos mokyklos tėvams nieko nebelieka, kaip siųsti vaikus į lenkiškas, tačiau tėvai nenori to daryti ir vaikai pasilieka nemokyti. Kalesninkėnai prieš tokią sau neteisybę atsiuntė per Laikinąją lietuvių komitetą protestą. / *Vilniaus garsas, 1921 02 20, nr. 7 (38), p. 6*

● Kauno kronika. Greitu laiku atvyks į Kauną žinoma žydų tarpe liaudies dainų dainininkė Berta Svertlin [Swertlin]. Jai atvykus bus paruoštas grandiozinis koncertas. / *Laisvė, 1921 02 25, nr. 44, p. 3*

● Per Tarybų rojų: nuo Angaros ligi Nemuno krantų. Gatvės [Maskvos] vadinosi naujais, garsių socialistų bei komunistų vardais, ant buvusių paminklų piedestalų iškilo naujos stovulos. Visi didieji rūmai skaitėsi darbininkų tarybų nuosavybe ir didžiama buvo nudažyta raudona varsa. Raudonai nudažyta buvo net visos liepos Aleksandro sodelio alėjoje ir stačiai juokingai atrodė jų nutepti stuobriai. / *Trinitas, 1921 02 26, nr. 8, p. 20*

Išminties krislai

Mohandas Karamčandas Gandis gimė 1869 10 02 mažos kunigaikštystės administratoriaus šeimoje dabartinio Gudžarato valstijoje. 1888–1891 studijavo teisę Didžiojoje Britanijoje, iki 1893 dirbo advokatu Bombėjuje (dab. Mumbajus), 1893–1914 – prekybinės indų firmos juriskonsultas Pietų Af-

rikoje. Vadovavo ten emigravusių indų sąjūdžiui prieš rasinę diskriminaciją; sukūrė ir propagavo *satjagrahą* – nesmurtinės kovos už piliečių teises būdą, grindžiamą religiniu *ahimsos* (nekenkimo gyvoms būtybėms) principu. 1915 grįžo į Indiją, suartėjo su Indijos nacionalinio kongreso partija ir tapo jos lyderiu. Nacionalinį išsivadavimo judėjimą stengėsi grįsti pasyviu priešinimusi ir pilietiniu nepaklusnumu (nebendradarbiavimu su britais, jų įstatymų boikotu, mitingais ir kt.). 1919–1922, 1930–1934 vadovavo neprievartinėms kampanijoms, pavyzdžiui, organizavo prieš druskos mokestį įspūdingą žygį prie jūros, kur dalyviai pasigamino druskos iš jūros vandens. Ne kartą britų administracijos kalintas. Laikomas vienu didžiausių hinduizmo reformatorių ir pramintas Mahatma, arba Didžiadvasiu. Faktiškai Gandis iškovojo neliečiamųjų kastai lygiateisiškumą. 1946–1947 įsiplieskus konfliktui tarp

hinduistų ir musulmonų, stengėsi jį sustabdyti. 1948 01 30 fanatiko hinduisto nužudytas.

● Iš pradžių jie tave pastebi, vėliau iš tavęs juokiasi, po to su tavimi kovoja, o paskui tu juos įveiki.

● „Akis už akį“ principas visą pasaulį padarys aklą.

● Silpnas niekada neatleidžia. Gebėjimas atleisti – stipriojo savybė.

● Pasaulis pakankamai didelis, idant patenkintų kiekvieno žmogaus poreikius, tačiau pakankamai mažas, kad patenkintų žmogaus godumą.

● Geriausias būdas atrasti save – tai atsidėjus tarnauti kitiems.

● Aš žinau tik vienintelį tironą, ir tai yra tylusis sąžinės balsas.

● Kaip žmonės gali gerbti save, žemindami tokius pačius kaip ir jie patys? Man visada tai buvo paslaptis.

● Vienintelis būdas gyventi – leisti gyventi kitiems.

● Įveikite neapykantą meile, netiesą – tiesa, smurtą – kantrybę.

● Kur nėra valios – ten nėra ir meilės.

● Jėga slypi ne mūsų kūno raumenų kiekyje – ji pasireiškia bebaimiškumu.

● Tikras grožis vis dėlto slypi tyroje širdyje.

● Jei trokšti permainos ateityje – tapk pats šia permaina dabar.

● Be įdėto triūso auksas, sidabras ir varis tėra paprasčiausios uolienos.

● Turtingas turi gyventi paprasčiau – taip, kad varguolis galėtų tiesiog išgyventi.

● Yra svarbesnių dalykų nei gyvenimo tempo spartinimas.

● Laikraštis – didžiulė jėga. Kaip nesulaikoma srovė užtvindžiant krantus ir niokoja pasėlius, taip ir nesuvaldyta žurnalisto plunksna vien tik griaua. Jei kontrolė pasitelkiama iš šalies, ji būna dar pražūtingesnė nei kontrolės nebuvimas. Kontrolė naudinga tik tada, kai ji eina iš vidaus.

● Jei mes norime tikros taikos visame pasaulyje, tuomet reikia pradėti nuo vaikų.

● Mane vadina šventuoju, kurį prazūdė politika. O iš tiesų aš esu politikas, darantis viską, kad taptų šventasis.

● Atrask tikslą – atsiras ir resursų.

● Tarnystė be džiaugsmo nepadedą nei tam, kuris tarnauja, nei tam, kuriam tarnaujama.

● Civilizacija savo esme yra ne poreikių gausinimas, o laisvas ir gerai pasvertas savo troškimų ribojimas.

● Ahimsa – tiesos paieškų pamatas. Ieškojimai bergždi, jei nesiremia ahimsa. Visi mes iš tos pačios tešlos nudrėbti, visi esame vieno Kūrėjo vaikai, ir dieviškos galios mumyse neribotos. Niekinti žmogišką būtybę, vadinasi, niekinti tas dieviškas galias, o tuo pačiu daryti pikta ne tik šiai būtybei, bet ir visam pasauliui.

● Kada išsiugdysite savitvardą ir išmoksites kontroliuoti savo aistras, jūs pamiršite, kas yra nusiminimas ir neviltingis.

● Malda – raktas į rytdieną ir skląstis, uždaranči duris vakarykštei dienai.

● Per visą savo gyvenimą daugiau naudos gaudavau iš draugų kritikų nei iš gerbėjų, o ypač jei kritika būdavo išsakoma mandagiai ir draugiškai.

● Bjaurus įprotis tvirtinti, kad kiti esą mąsto neteisingai, o štai mes – teisingai ir kad visi tie, kurie laikosi kitokių pažiūrų nei mes, yra tėvynės prieštai.